

УДК 338.48:330.322

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8\(38\)-365-377](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8(38)-365-377)

Лещук Галина Василівна доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, тел.: (067) 255-99-84, <https://orcid.org/0000-0003-1625-1536>

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті висвітлено значення та особливості інвестиційного забезпечення розвитку туристичного сектору України. На основі теоретичного узагальнення визначено втрати туристичного сектору України за відповідними напрямками. Досліджено та згруповано чинники та фактори, які мають вплив на туристичний сектор, а також виокремлено галузеві фактори, які перешкоджають формуванню позитивного інвестиційного клімату в туристичній сфері України. Запропоновано концепт інвестиційного забезпечення розвитку туристичного сектору України, який визначає наступні елементи: фактори, які спонукають до вкладення інвестицій у туристичний сектор; ключові фактори туристичного сектору; показники інвестиційної привабливості туристичного сектору; інвестиційні ризики туристичного сектору. Обґрунтовано та виокремлено сучасні виклики для інвестиційного забезпечення туристичного сектору України, такі як: російська військова агресія; системні атаки на енергосистему; корупція; слабка судова система; пошкоджені потужності, основний фонд бізнесу, інфраструктура; знищені пам'ятки архітектурної спадщини в тому числі ті, що були об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО; заміновані території. Запропоновано задля вирішення проблем інвестиційного забезпечення туристичного сектору України та задля підвищення інвестиційної привабливості у майбутньому низку заходів як на макроекономічному рівні, так і на регіональному рівнях. На основі узагальнених даних встановлено, що майбутня післявоєнна ефективна реалізація туристично потенціалу України повинна буде передбачати формування цілісної системи стратегічного управління, значних інвестиційних ресурсів та реалізування численних інвестиційних проєктів у туристичному секторі. Від так задоволення потреби туристичного сектору України в інвестиційних ресурсах передбачає передусім формування сприятливого інвестиційного клімату, підвищення інвестиційної привабливості, планування та реалізування інвестиційних проєктів при

імплементатії комплексу інструментів інвестиційної політики, координації інтересів держави, приватних інвесторів, а також органів місцевого самоврядування та територіальних громад на регіональному рівні.

Ключові слова: туристичний сектор, інвестиційне забезпечення, інвестиційна привабливість, економічний розвиток, ризики.

Leshchuk Halyna Vasylivna Doctor of Economics, Professor, Professor of the Accounting and Taxation department, Carpathian National University named after Vasily Stefanyk, Shevchenka St., 57, Ivano-Frankivsk, 76018, tel.: (067) 255-99-84, <https://orcid.org/0000-0003-1625-1536>

INVESTMENT PROVISION OF TOURIST SECTOR DEVELOPMENT IN UKRAINE

Abstract. The article highlights the importance and features of investment support for the development of the tourist sector of Ukraine. On the basis of theoretical generalization, the losses of the tourist sector of Ukraine in the respective directions were determined. The key determinants and factors influencing the tourism sector have been studied and grouped together, as well as the specific sectoral factors that prevent the formation of a positive investment climate in the tourism sector of Ukraine have been singled out. The concept of investment support for the development of the tourist sector of Ukraine is proposed, which defines the following elements: factors that encourage investment in the tourism sector; key factors of the tourism sector; indicators of investment attractiveness of the tourist sector; investment risks of the tourist sector. Modern challenges for investment support of the tourist sector of Ukraine, such as russian military aggression, systematic attacks on the power system, corruption, weak judicial system, damaged facilities, main business foundation, infrastructure, destroyed monuments of architectural heritage including those that were objects of UNESCO World Heritage, as well as mined territories have been substantiated and distinguished too. In order to solve the problems of investment provision of the tourist sector of Ukraine and to increase investment attractiveness in the future a number of measures have been proposed both at the macroeconomic level and at the regional level. On the basis of the summarized data, it was established that the future post-war effective realization of the tourist potential of Ukraine will have to envisage the formation of a complete system of strategic management, significant investment resources, and realization of numerous investment projects in the tourism sector. Therefore the satisfaction of the tourism sector needs of Ukraine in investment resources requires, first of all, the formation of a favorable investment climate, an increase of investment attractiveness, planning and realization of investment projects with the

implementation of a set of investment policy instruments, coordination of interests of the state, private investors, as well as bodies of local self-government and territorial communities at the regional level.

Keywords: Tourism sector, investment support, investment attractiveness, economic development, risks.

Постановка проблеми. Безумовним фактом 100% втрати в'їзного туристичного потоку, зростання руху внутрішньо переміщених осіб як форми внутрішнього туризму та абсолютне припинення туризму у центральній, східній та південній Україні слід вважати 24 лютого 2022 року. Туристичний сектор України як і інших країн світу зазнав надзвичайно великих фінансових втрат за період пандемії Covid-19, проте втрати у даному секторі після 24 лютого 2022 року на сучасному етапі неможливо оцінити та спрогнозувати, але абсолютно чітко є зрозумілив необхідність майбутнього інвестиційного забезпечення розвитку даного сектору економіки.

Проте майбутня післявоєнна ефективна реалізація туристично потенціалу України повинна буде передбачати формування цілісної системи стратегічного управління, значних інвестиційних ресурсів та реалізування численних інвестиційних проєктів у туристичному секторі.

Задоволення потреби туристичного сектору України в інвестиційних ресурсах передбачає передусім формування сприятливого інвестиційного клімату, підвищення інвестиційної привабливості, планування та реалізування інвестиційних проєктів в проєкції соціально-економічної системи держави при імплементації комплексу інструментів інвестиційної політики, координації інтересів держави, приватних інвесторів як вітчизняних, так і іноземних, а також органів місцевого самоврядування та територіальних громад на регіональному рівні.

Слід пам'ятати, що згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» [1] під інвестиціями слід розуміти всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект. Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

При цьому щодо галузевого спрямування об'єктів інвестиційної діяльності згідно Закону України «Про туризм» [2] відсутнє визначення об'єктів, проте в проєкті зазначеного закону вказувалось, що до об'єктів сфери туризму відносяться – транспортні засоби та транспортні підприємства, індивідуальні і колективні засоби розміщення та підприємства харчування, культури, розваг та спорту, підприємства медичних і оздоровчих

послуг, торгівлі, інформаційних ресурсів, а також інші матеріальні й нематеріальні блага, майно, майнові комплекси (підприємства), результати і продукти інтелектуальної діяльності тощо, що належать суб'єктам сфери туризму на правах власності.

Враховуючи значні втрати та пошкодження у туристично-рекреаційному секторі України та неузгодженість норм законодавства доцільним будуть внесення змін щодо врегулювання зокрема об'єктів інвестиційної діяльності, що належать суб'єктам туризму.

Туристичний сектор України у післявоєнний період безсумніву стане сферою реалізації ринкових механізмів, вагомим джерелом поповнення державних і місцевих бюджетів в тому числі за рахунок надзвичайно високого рівня зацікавленості іноземних туристів та інвесторів, створення нових робочих місць в регіонах, засобом загальнодоступного відпочинку та оздоровлення населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці залучення інвестиційних ресурсів для розвитку туристичного сектору присвячено низку публікацій вітчизняних дослідників, зокрема: Байда Б.Ф [1], Морозова О. С. та інші [4], Мордань Є. Ю. [5], Фесенко Г. О. та інші [6], Шуплат О. М. [7], Колокольчикова І. В. [8], Венгуренко Т. Г. [10] тощо. Проте, особливо актуальними постають нові наукові доробки щодо оцінювання та прогнозування розвитку туристичного сектору на сучасному етапі та у післявоєнний період, а саме: Нікольчук Ю.М. та інші [9], Захарова Т. [11], Бордун О. та інші [12], Корчевська Л. [13] тощо. Отже, питання залучення інвестиційних вкладень для розвитку туристичного сектору України у післявоєнний період є надзвичайно актуальними як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях.

Мета статті – дослідження особливостей інвестиційного забезпечення туристичного сектору України із виокремленням сучасних проблем, перспектив інвестиційного забезпечення та пошуку напрямів підвищення ефективності туристичної сфери в Україні у післявоєнний період. Методологія дослідження включає загальнонаукові методи, зокрема, методи теоретичного узагальнення, методи порівняння та групування.

Виклад основного матеріалу. Аналіз втрат туристичного сектору України від війни з росією доцільно здійснювати за наступними напрямками: фактичні витрати у вигляді зниження надходження податків до бюджетів різних рівнів; прямі втрати від руйнувань об'єктів туристичної галузі; непрямі втрати від зменшення доходів від туризму у майбутньому; потреба у відновленні туристичної галузі.

Таким чином, від початку збройного вторгнення росії кількість туристичних підприємств в Україні скоротилася на 10% зі зниженням на 24%

загальної суми сплачених податків суб'єктами туризму. Загальна сума прямих збитків через руйнування активів туристичної галузі, з яких 28 об'єктів зруйновано і 21 об'єкт пошкоджено, складає 0,40 млрд. грн. (без врахування культурних і релігійних споруд). Загальні непрямі втрати туристичної галузі, що вимірюються зменшенням доходів від туризму, оцінюються в 110,8 млрд. грн., що становить 3% всіх непрямих втрат економіки України від російського вторгнення. Загальна попередня потреба у відновленні туристичної галузі оцінюється у 16,80 млрд грн., що складає лише 0,26% від загальної потреби у відновленні економіки України.

Витрати на відновлення туристичної галузі умовно теж можна поділити на прямі (ремонт та відбудова об'єктів туристичної галузі, витрати на розмінування тощо) та непрямі, наприклад, витрати на відновлення / будівництво доріг, мостів, аеропортів, тобто на створення тих об'єктів, без яких не може повноцінно функціонувати туристична індустрія. З врахуванням останнього, прогнозовані витрати на відновлення туристичної індустрії є значно більшими, адже включають витрати на відновлення багатьох інших галузей України [3]. При цьому даний аналіз втрат туристичного сектору України на сучасному етапі не припиняється і кінцеві загальні втрати спрогнозувати неможливо. Саме тому питання інвестиційного забезпечення розвитку та відновлення туристичного сектору України постають як ніколи актуальними не лише на регіональному та загальнодержавному рівнях, а й певним викликом для усього світового співтовариства і зокрема ЮНЕСКО.

Від так інвестиції відіграють і особливо будуть необхідними у післявоєнний період як вагомий чинник в управлінні розвитком туризму як у країні загалом, так і в регіонах. Обсяги інвестицій необхідно аналізувати і прогнозувати у процесі розробки заходів щодо формування матеріально-технічної бази туризму, схем розміщення і розвитку туристських об'єктів, податковому прогнозуванні, формуванні банків даних туристичних інвестиційних проектів, проведенні заходів щодо стандартизації, сертифікації туристичного продукту, ліцензування окремих видів діяльності, при плануванні зайнятості і доходів населення, розвитку інфраструктури [4].

Значущість чинників, які мають вплив на сферу туризму, та їх взаємозв'язок мають схильність до трансформацій. В умовах шалених економіко-політичних змін, нестабільності та криз управлінські рішення щодо розвитку сфери туризму, системи менеджменту туризму повинні ґрунтуватись на врахуванні інвестиційних чинників, що мають вплив на розвиток туристичної інфраструктури, детермінант туристичного попиту. Такий погляд на розвиток сфери туризму дасть змогу формувати нові ідеї, відкривати затребувані нині інноваційні орієнтири діяльності, створювати інтеграційні об'єднання задля поступу туристичної діяльності, задоволення туристичних бажань споживачів, ведення туристичного бізнесу, отримання прибутків [5, с. 14].

Розглядаючи туристичну сферу як фактор підвищення інвестиційної привабливості регіонів України, Морозова О.С. та інші визначили, що на інвестиційну привабливість регіонів впливає низка факторів: рівень соціально-економічного розвитку туристичного регіону; інвестиційна діяльність регіону; рівень розвитку туристичної сфери регіону (забезпеченість туристичними ресурсами, забезпеченість туристичною інфраструктурою, динаміка потоків туристів тощо).

Водночас до галузевих факторів, які перешкоджають формуванню позитивного інвестиційного клімату в туристичній сфері України можна віднести такі:

– недостатній рівень розвитку мережі та об'єктів туристичної інфраструктури, їх невідповідність світовим стандартам; відсутність скоординованої висококваліфікованої та грамотної системи дій з просування туристичного продукту України на світовий ринок, яка б давала відчутні результати; технологічна відсталість галузі; низький рівень обслуговування, зумовлений загальною кваліфікацією працівників галузі; практично повна відсутність застосування туристичних технологій, які в розвинутих країнах набули ознак повсякденної вживаності. Прилив інвестицій, зокрема іноземних, дасть змогу подолати означені проблеми та забезпечить в майбутньому повноцінне функціонування господарюючих суб'єктів, підвищить їх конкурентоспроможність та забезпечить збалансованість економічного розвитку регіону. Саме через прилив інвестицій і визначають процес економічного зростання регіону та країни загалом, тому сталий економічний розвиток суспільства значною мірою залежить від обсягу інвестицій [6, с. 75];

– неналежне надання даних, які дозволяють провести об'єктивну оцінку інвестиційного забезпечення туристичної індустрії, в тому числі і статистичних даних; не створена єдина інформаційна база, яка б дозволяла потенційному інвестору ознайомитися з матеріалами, необхідними при реалізації інвестиційних проектів: план місцевості, бізнес-план, генеральний план розміщення туристичних об'єктів, які потребують залучення інвестицій, інформація про потужності ресурсів; існуючі вимоги щодо започаткування і розвитку туристичного бізнесу іноді не дозволяють інвесторам почати будівництво об'єктів по кілька років - цей період часу йде на узгодження різних рішень та оформлення документів [7];

– для більшості регіонів України інфраструктурні проблеми є фактом низьких конкурентних переваг DESTINATION на ринку туристичних послуг. І головною причиною цього є відсутність реальних інвестицій. Як і всі економічні явища інфраструктура є відкритою системою, вона знаходиться у

постійній взаємодії та взаємозалежності з інвестиціями. Оскільки інфраструктура повинна йти на крок попереду основного реального сектору та життєдіяльності, необхідно збільшувати обсяг інвестицій у розвиток інфраструктури туризму, яка відповідає новому технологічному та інноваційному укладу [8, с. 102].

Слід відмітити, що для відновлення та розвитку туристичного сектору України доцільними будуть такі форми інвестицій, як капітальні, фінансові і звичайно соціальні. Проте, враховуючи кількість знищених об'єктів туристичного сектору України особлива увага буде приділена саме капітальним інвестиціям, що передбачатиме масштабне будівництво, реконструкцію та модернізацію засобів розміщення, харчування, спортивно-оздоровчих комплексів, туристичних та культурних об'єктів тощо.

Таким чином, на основі проведеного дослідження доцільно сформувані концепт інвестиційного забезпечення розвитку туристичного сектору України (рис.), який ґрунтується на наступних елементах:

- фактори, які спонукають до вкладення інвестицій у туристичний сектор;
- ключові фактори туристичного сектору;
- показники інвестиційної привабливості туристичного сектору;
- інвестиційні ризики туристичного сектору.

Особливу увагу слід звернути на сучасні виклики для інвестиційного забезпечення туристичного сектору України, такі як: російська військова агресія; системні атаки на енергосистему; корупція; слабка судова система; пошкоджені потужності, основний фонд бізнесу, інфраструктура; знищені пам'ятки архітектурної спадщини в тому числі ті, що були об'єктами Світової спадщини ЮНЕСКО; заміновані території.

Інвестиційна привабливість територій виступає в ролі визначального чинника при виборі об'єкта вкладень.

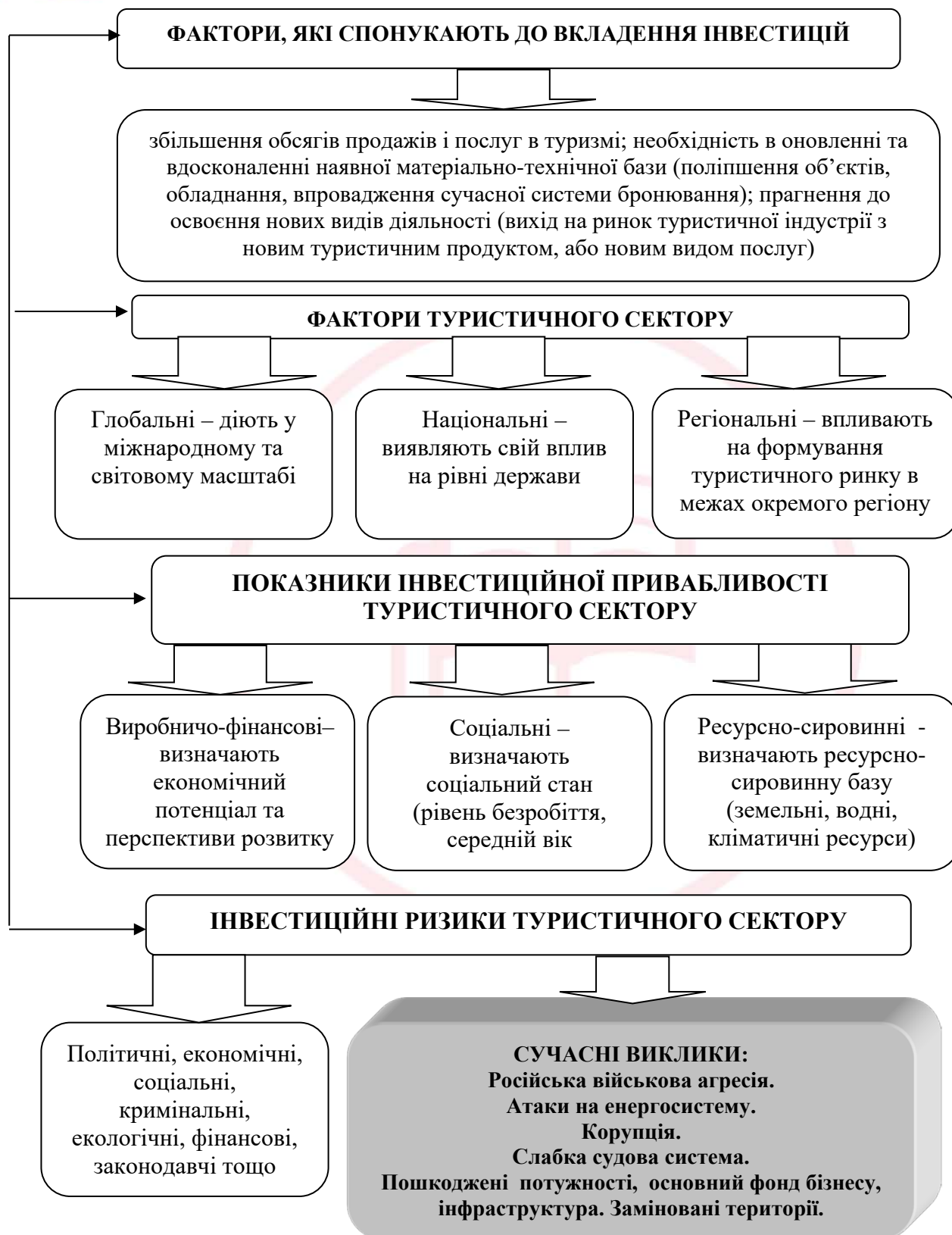

Рис. Концепт інвестиційного забезпечення розвитку туристичного сектору України

Дійсно, в умовах потреб у ресурсах одних учасників ринку та наявності і прагненні вкласти тимчасово вільні кошти у інших, при укладанні угоди інвестиційну привабливість слід розглядати в якості ключової категорії. Ґрунтуючись на твердженнях учених про сутність інвестиційного потенціалу регіону, можна дійти висновку, що у формуванні задіяні наступні складові: природно-ресурсний потенціал, географічне розміщення, економічний стан, інфраструктурні об'єкти, інституційні формування, кадрове забезпечення, науково-технічний потенціал, споживчий компонент, виробничий компонент [7].

Таким чином, на основі проведеного дослідження проблем інвестиційного забезпечення туристичного сектору України та задля підвищення інвестиційної привабливості у майбутньому варто звернути увагу на такі заходи:

I. Зниження податкового навантаження та забезпечення стабільності політичного середовища; боротьба і викорінення корупції на всіх ланках влади, а також забезпечення прозорості процедур прийняття рішень центральними та місцевими органами виконавчої влади; боротьба з інфляцією, згладжування циклічних коливань економіки, зниження рівня безробіття; забезпечення ефективного функціонування правової сфери, вдосконалення законодавства; оновлення судової системи, необхідність повернути довіру до судів, авторитет суду та суддів не повинен ставитись під сумнів; впровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування [9, с. 173].

II. Необхідно стимулювати попит на туристичну продукцію, яка здебільшого хоча й дорого коштує, проте забезпечує країні високий прибуток, підвищує рівень зайнятості населення та збільшує конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Крім того, необхідно поліпшити транспортну та готельну інфраструктуру країни. Україні слід поширювати свої туристичні послуги, проводячи рекламні кампанії за допомогою ЗМІ як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринку. Невід'ємною частиною розвитку туристичної галузі є співпраця з міжнародними організаціями та підтримка зв'язків із міжнародними інвестиційними туристичними фондами [10, с. 414].

III. Використання інвестиційних ресурсів повинно базуватися на обґрунтованому виборі інвестиційного проекту. Для забезпечення правильного вибору рішення організаціям, пов'язаним з туристичною діяльністю, необхідно самостійно або за допомогою залучених фахівців розробити ефективний зразок нової моделі, трансформувати застарілі та запровадити нові об'єкти. Модернізація має вирішальне значення для підвищення економічної ефективності завдяки ефективнішому використанню виробничих факторів, разом із впровадженням нових технологій та інновацій. Економічний результат від впровадження інвестиційної діяльності оцінюється збільшенням доходів бізнес-структур, оптимізацією витрат і зниженням

вартості послуг, збільшенням прибутку, що в підсумку підвищує його конкурентоспроможність [7].

IV. Державі необхідно створити інвестиційну інфраструктуру, а також гарантії для інвесторів (які б підкріплювалися на законодавчому рівні). Необхідно також здійснювати контроль за рівнем ризиків, сприяти скороченню масштабів корупції, протидіяти контрабанді, забезпечити прозоре податкове законодавство та своєчасне відшкодування ПДВ, а також забезпечувати сталий розвиток фінансового сектора. Побудова політики уряду з орієнтацією на ці проблемні питання дозволить покращити інвестиційний імідж країни на світовому ринку [11].

V. Незважаючи на важку післявоєнну ситуацію з туризмом, він повинен бути важливою частиною стратегії економічного відновлення в Україні. І потрібно не чекати закінчення війни, а працювати над цим вже сьогодні. Для початку включення розвитку туризму до програм післявоєнної відбудови; застосовувати міжнародні інвестиції; готувати масштабні маркетингові кампанії; розробляти туристичні програми; популяризувати нестандартні форми туризму; вести бізнес в регіонах, які менше постраждали; переорієнтувати та використовувати зелений, внутрішній туризм; проводити тренінги з туристичного бізнесу для школярів та здобувачів вищої освіти; приймати участь в відновленні архітектурних спадщин та музеїв; заключати договори з освітніми закладами щодо обміну практичного досвіду; створення фондів для відновлення України та конкретних програм і стратегій по відновленню; орієнтувати туристів, які люблять екстрим та історичні події - військовий туризм. На території України є багато міст та сіл, що є унікальними героями слави та протистояння російській агресії. Оскільки багатьох туристів цікавлять ті місця, які стали символічними та залишають після себе пам'ять, то вони охоче зможуть відвідувати України [12].

Неодмінно потрібно відзначати перспективи туризму в Україні у післявоєнний період, зокрема [13]:

– з досвіду країн, що проживали війну, частка туристів лише зростає через шалений інтерес до місць, що стають маршрутами пам'яті та знаковими післявоєнними локаціями. Після війни актуальним може бути пізнавальний туризм - «відвідати та побачити на власні очі» звірства, які відбувалися у Маріуполі, Бучі, Ірпені, Харкові та інших містах і селах. Це дуже боляче, але важливо для переосмислення, щоб історія не повторилася знову;

– меморіалізація певних місць в Україні, таких як Чорнобаївка, Зміїний острів можуть стати своєрідними символами слави. Мери і голови громад мають планувати як розбудовувати свої міста і села, щоб залишити неторканими певні зруйновані об'єкти - люди повинні пам'ятати, що

відбувалося. Зараз важливо фіксувати, зберігати свої історії, події, враження під час війни, які потім знадобляться історикам та краєзнавцям, що планують робити великі проекти щодо систематизації реальних правдивих історій жахливої війни;

– за свідченням Державного агентства розвитку туризму України відновлення туристичної галузі планується, щойно це стане можливим. Перш за все, будуть допомагати міжнародні туристичні партнери, які готові по завершенню бойових дій відкривати бізнес в Україні, створювати робочі місця та допомогти розвивати галузь;

– підтримка туристичної галузі можлива за допомогою акції «благодійне бронювання», яке можна зробити через сайт Асоціації готелів та курортів України. Достатньо використати фільтр «акція Visit Ukraine in future» у тому місті, яке є бажання підтримати. Розмір внеску може регулюватися кількістю ночей (40-50 євро за добу), які можна сплатити картою. Асоціація готелів та курортів України (UHRA) вже отримує численні запити від дружніх іноземних готельних асоціацій - членів HOTREC, які хочуть підтримати готельну сферу та українців, які страждають від дій сусідньої країни-агресора.

Висновки. Для стимулювання залучення інвестицій в туристичний сектор України необхідно вжити низку заходів як на національному, так і на регіональному рівні із розробленням відповідних стратегічних довготермінових програм розвитку. Саме тому необхідно уже на даному етапі здійснювати заходи щодо підготування належної законодавчо-нормативної бази з метою захисту як вітчизняних так і іноземних інвесторів, здійснити реформування податкового законодавства в частині діяльності підприємств туристичного сектору у післявоєнний період, здійснити реформування законодавства в частині можливого відшкодування за кредитами суб'єктів господарювання туристичного сектору, переглянути підходи щодо сплати податку на прибуток модернізованих та відновлених об'єктів туристичного сектору, ширше випростовувати інструментарій державно-приватного партнерства. Без сумніву особливо увагу слід приділити розробленню програм підтримки для малого підприємництва у туристичному секторі України.

Отже, формуванню сприятливого інвестиційного клімату в Україні задля інвестиційного забезпечення розвитку та відновлення туристичного сектору мають сприяти стратегічні довготермінові комплексні заходи та програми щодо поліпшення умов діяльності як вітчизняних інвесторів і особливо іноземних, розширення механізмів та інструментів здійснення інвестицій та реалізації інвестиційних проєктів.

Подальші наукові дослідження з цього питання можуть бути спрямовані на пошук нових способів підвищення інвестиційної привабливості туристичного сектору України.

Література:

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991, № 1560-XII. Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Про туризм: закон України від 15.09.1995 р., № 324/95-ВР. Верховна Рада України: офіц. веб-портал. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
3. Бордун О., Шевчук В., Монастирський В., Лучка О. Втрати та напрями порятунку туристичного бізнесу України в умовах війни. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2022. Вип. 62. С. 178–196. ЗБордун О., Шевчук В., Монастирський В., Лучка О. Втрати та напрями порятунку туристичного бізнесу України в умовах війни. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2022. Вип. 62. С. 178–196.
4. Шуплат О. М. Фінансування інвестиційної діяльності підприємств сфери туризму: теоретичний аспект. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 16. С. 28-33.
5. Байда Б. Ф. Динаміка інвестицій у сферу туризму в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2019. Т. 30(69), № 5(1). С. 12-16.
6. Морозова О. С., Морозов О. В., Морозов Р. В., Бабушкіна Р. О. Інвестиційна привабливість туристичного бізнесу південного регіону України. Бізнес-навігатор. 2017. Вип. 3. С. 71-75.
7. Фесенко Г. О., Алещенко Л. О. Інвестиційна складова ефективного розвитку туристичного бізнесу. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8409> (дата звернення: 11.08.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.200
8. Колокольчикова І. В., Кукіна Н. В., Акуленко О. О. Інвестиційна привабливість сучасної системи інфраструктури туристичної галузі. Економіка і управління. 2021. № 4(92). С. 96-103.
9. Нікольчук Ю.М., Лопатовська О. О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. Innovation and Sustainability. 2023. No1. С.164-175.
10. Мордань Є. Ю. Інвестиції в туристичну сферу України: сучасний стан, проблеми та перспективи. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2017. №19. С. 410-414.
11. Венгуренко Т. Г., Плахотнюк В. В. Аналіз інвестиційної привабливості України. 2020. №4 (507). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-investitsiynoyi-privablivosti-ukrayini> (дата звернення: 11.08.2023).
12. Захарова Т. Напрямки розвитку туристичного бізнесу України. Економіка та суспільство. 2023. (49). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-6>
13. Корчевська Л. Стан, особливості та перспективи туризму у воєнний та поствоєнний періоди. Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект. 2022. С. 337–341. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/korchevska.htm (дата звернення: 11.08.2023)

References:

1. Pro investytsiynu diialnist [About investment activity]. Zakon Ukrainy vid 18.09.1991, No 1560-XII. Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Pro turyzm [On tourism] Zakon Ukrainy vid 15.09.1995 r., No 324/95-VR. Verkhovna Rada Ukrainy Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>. Pro turyzm [On tourism] Zakon Ukrainy vid 15.09.1995 r., No 324/95-VR. Verkhovna Rada Ukrainy Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>

3. Bordun O., Shevchuk V., Monastyrskiy V., Luchka O. (2022). Vraty ta napriamy poriatunku turystychnoho biznesu Ukrainy v umovakh viiny [Losses and ways of saving the tourist business of Ukraine in the conditions of war]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna - Bulletin of Lviv University. The series is economical. v. 62. pp. 178–196 [in Ukrainian]
4. Shuplat O. M. (2016). Finansuvannia investytsiinoi diialnosti pidpriemstv sfery turyzmu: teoretychnyi aspekt [Financing the investment activities of tourism enterprises: a theoretical aspect]. Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience. vol. 1, pp. 28-33 [in Ukrainian]
5. Baida B. F. (2019). Dynamika investytsii u sferu turyzmu v Ukraini [Dynamics of investments in the field of tourism in Ukraine]. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya : Ekonomika i upravlinnia - Scholarly notes of V. I. Vernadsky Tavri National University. Series: Economics and management, T. 30(69), № 5(1). pp. 12-16 [in Ukrainian]
6. Morozova O. S., Morozov O. V., Morozov R. V., Babushkina R. O. (2017). Investytsiina pryvablyvist turystychnoho biznesu pivdennoho rehionu Ukrainy [Investment attractiveness of the tourist business of the southern region of Ukraine]. Biznes-navihator - Business navigator, v. 3. pp. 71-75 [in Ukrainian]
7. Fesenko H., Aleshchenko, L. (2020). Investytsiina skladova efektyvnoho rozvytku turystychnoho biznesu [Investment component of effective development of the business travel]/ Efektyvna ekonomika - Efficient economy. [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8409> (Accessed 11 Aug 2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.200 [in Ukrainian]
8. Kolokolchikova I.V., Kukina N.V., Akulenko O.O. (2021). Investytsiina pryvablyvist suchasnoi systemy infrastruktury turystychnoi haluzi [Investment attractiveness of the modern infrastructure system of the tourism industry]. Naukovyi zhurnal «Ekonomika i upravlinnia» - Economics and management. No4(92). pp. 96-103 [in Ukrainian]
9. Nikolchuk Yu., Lopatovska O. (2023). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: osnovni tendentsii, problemy ta kluchovi vektory vyrishennia [Investment attractiveness of Ukraine: trends, problems and solution key vectors]. Innovation and Sustainability, no.1, pp. 164-175 [in Ukrainian]
10. Mordan E. Yu. (2017). Investytsii v turystychnu sferu Ukrainy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy [Investments in the tourism sphere of Ukraine: current state, problems and prospects]. Mykolaivskiy natsionalnyi universytet imeni V.O. Sukhomlynskoho - Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlynskyi. №19. pp. 410-414 [in Ukrainian]
11. Vengurenko T. G., Plahotniuk V. V. (2020). Analiz investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy [Analysis of investment attractiveness of Ukraine]. №4 (507). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-investitsiynoyi-privablivosti-ukrayini> (Accessed 11 Aug 2023) [in Ukrainian]
12. Zakharova T. (2023). Napriamky rozvytku turystychnoho biznesu Ukrainy [Directions of development of tourism business of Ukraine]. Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society. № (49). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-6> [in Ukrainian]
13. Korchevska L. (2022). Stan, osoblyvosti ta perspektyvy turyzmu u voiennyi ta postvoiennyi periody [State, peculiarities and prospects of tourism in the war and post-war periods]. Upravlinnia rozvytkom sfery hostynnosti: rehionalnyi aspekt - Managing the development of the hospitality industry: a regional aspect. pp. 337–341. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/korchevska.htm (Accessed 11 Aug 2023) [in Ukrainian]